

Apagar (el foc)

(ALDC, II, 290. *Apagar el foc*)

El mot general és *apagar* (var. *pagar*, per fonosintaxi: *han d'apagar el foc* > *han de pagar el foc*; *despagar* 85, amb el prefix negatiu *des-*), procedent del llat. PACARE 'pacificar, apaivagar' (der. de PAX, PACIS), passat a 'aplar, extingir (la set, la fam, la fúria)' i després a 'extingir (el foc, la llum)' i que és una innovació de les llengües iberoromàniques, que va substituir EXSTINGUERE; no sembla acceptable la derivació a través del pas de 'protegir' a 'cobrir el foc (les brases) de cendra per a conservar-lo', idea expressada avui per *colgar* 93, 102; *covillar* 92, relacionat amb el der. de CUBILE 'jaç'; *enrunar* 122, de 'cobrir de runa' → 'cobrir de cendra' → 'apagar'. L'ant.

tudar, avui *atudar* en rossellonès (on s'hauria mantingut pel contacte amb l'occità), prové del llat. vg. TUTARE (< llat. cl. TUTARI), que de 'protegir' va passar a 'extingir' a través d'expressions com TUTARE FAMEM, TUTARE SITIM que van substituir EXSTINGUERE FAMEM, etc. (cf. mall. *tudar* 'fer malbé'). Alguns posen aquest canvi en relació amb antigues creences populars que feien del foc un ésser viu. Coneixen una extensió més reduïda el rib. *amortar*, a partir de 'esmoreir, calmar'; *colgar* 101, 144 (a 93, 102 'cobrir les brases de cendra'); *matar* 16, 22, 31; *plegar* 178, i *afogar* 31, metàtesi d'*ofegar*.

Apagar i *amortar* són mots normatius.

